

nică colectivă organizată (cum ar fi trebuit să fie). De pildă, cuplul de talentați și verificați actori de comedie Nineta Gusti și Gh. Trestian (Alevtina Nikolaevna și Anton Antonovici), valoroși în sine, s-au realizat într-un comic copios, dar în afara sensurilor generalizatoare ale comediei. Aceasta, în ciuda faptului că Gh. Trestian a compus cu discreție silueta unui fost director, rupt de viață și... readus la realitate, și că prezența scenică suculentă a Ninetei Gusti a înviorat de multe ori tensiunea scăzută a spectacolului. Pe aceleași coordonate solistice s-au mai remarcat: Elena Nica-Huzum, o Katia Doțenko autentică, interpretată spontan, firesc, și Lia Pop Fărcășan (a doua în distribuție în rolul Mașei, a cărei prezență a conferit eroinei o plină de profeșime gravitate copilărească, în fața primelor întrebări ale vieții. Lucian Dinu (Kinjalov) creionează cu conștiinciozitate figura unui pseudointelectual, dar mișcarea lui de unul singur prin scenă e de multe ori artificială (aceasta ține de neajunsurile generale ale spectacolului). O lipsă similară s-a vădit în jocul altor interpreți, mai bine zis, al „cuplurilor”, ca de exemplu Geo Maican-Aglae Metaxa (inginerul Varvaruk și artista Maximova), care au simplificat datele rolurilor, comunicând din profilul moral al eroilor, cu precădere, nervozitatea unor îndrăgostiți vîrstnici, siliți să se întilnească pe furis, dar foarte puțin din complexitatea raporturilor sociale și a problemelor de educație, de creație, de muncă profesională, existente în text și în preocupările personajelor. La fel s-au comportat în fața rolurilor și tinerii actori Dumitru Rucăreanu-Mariana Vincze (Goșa și Mașa). În rolul tinărului inginer, care dezamăgește prima dragoste a unei adolescente prin uscăciunea lui sufletească și incapacitatea de a visa, de a se dăruia. D. Rucăreanu a dovedit o inexplicabilă lipsă de efort artistic, o neîngăduită indiferență față de parteneri. Iar rigiditatea seacă a Marianeii Vincze (prima în distribuție în rolul Mașei), falsa ei grație și candoare au diformat profilul micii eroine a lui Stein, o fată înflăcărată, visătoare, entuziasată. Forțat, lipsit de lirism și umor, a creionat George Sion figura scriitorului Șahmatov, neizbutind să închege linia de conduită a personajului, care avea pe deasupra și sarcina povestitorului piesei. Și ca să încheiem acesteia distribuției, amintim pe Dorin Moga (Andrei), limitat la rostirea uscată și incoloră a unui text ce trebuia să schițeze un suflet cinstit și un caracter luminos, și C. Guriță (unchiul Mișa), care și-a colorat reuistic, în spiritul concepției regizorale, apariția și evoluția sa scenică.

La punerea în scenă, secătuită de fantezie, și la atmosfera lipsită de haz autentic și vioiciune, a contribuit și scenografia (Lidia Iovănescu), corectă dar neinspirată. Împreună cu aceasta, regia insuficient însuflețită și adîncită, ca și lipsa de autosupraveghere a actorilor au umbrit pînă la alterare mesajul luminos al piesei: frumusețea morală a oamenilor sovietici, dăruiti cu pasiune muncii de construire a societății comuniste.

M. I.

„LITURGHIA DE LA MIEZUL NOPTII” DE P. KARVAS

Teatrul „C. Nottara”

Data premierei: 8 mai 1960. Regia: Mihael Raicu. Decoruri: Adriana Leonescu. Costume: Eugenia Bassa-Crișmaru. Distribuția: Chiril Economu (Valentin); Francisca Cristian (Vilma); Jean Lorin și V. Plătăreanu (Marian); Mihael Dogaru (Diurko); Victoria Gheorghiu și Consuela Roșu-Darie (Angela); Dinu Ianculescu (Palo); Leopoldina Bălănuță (Katia); Tudorel Popa (Brecker).

Evocînd anii nu prea îndepărtați ai celui de al doilea război mondial, scriitorul cehoslovac Peter Karvas denunță în *Liturghia de la miezul nopții*, atitudinea de compromis — în fond trădătoare — a micii burghezii și stabilește, pe un plan mai larg, răspunderea tuturor acelor care au facilitat politica criminală a naștilor, participînd direct sau indirect la înfăptuirea ei.

Autorul se dovedește astfel a fi preocupat de gravele probleme ale contemporaneității, atrăgînd, într-un anume fel, atenția asupra primejdiei reinvierii fascismului.

Virtuos portretist dramatic, Karvas redă cu profunzime chipurile cîtorva reprezentanți ai micii burghezii slovace, surprinși în atitudini diferite. Lașitatea și ipocrizia pe care le dovedesc în timpul ocupației hitleriste, Valentin Kubis și Vilma, soția sa; caracterul josnic al trădătorului Marian, fiul lor; pescuitul în apă tulbure pe care încearcă să-l practice Palo, ginerele Kubisilor, sînt caracteristice pentru acei reprezentanți ai micii burghezii din Cehoslovacia, care, departe de a avea o atitudine activ protestatară față de ocupația nazistă, au mijlocit sau au devenit, într-un fel sau altul, complici la crimele acestora. Personajele amintite sînt surprinse într-un moment de răscruce, atunci cînd cerul sub care trăiau devenise amenințator. „Rușii sînt la Saha“, semnalul de alarmă pe care-l dă bătrînul Valentin, este sinonim cu: „se apropie ceasul cînd va trebui să răspundem“. Teama de răspundere, care-i paralizează și-i face incapabili să gîndească la altceva decît la găsirea de justificări pentru ceea ce au făcut sau nu au făcut în anii ocupației și ai războiului, este canavaua pe care se brodează profilurile personajelor și acțiunea piesei. Biografiile morale ale Kubisilor capătă relief, mai ales cu prilejul chinuitoarei dileme („dacă dau de el aici, ne ucid pe toți“, „dacă nu-l salvăm, ne ucid partizanii“), care se naște în urma sosirii neașteptate și nedorite a partizanului Diurko, fiul cel mai mic, singurul om integru din această familie. Încercările de a ieși din impasul care se ivește în urma executării lui Diurko de către fasciști (pentru a cărui trădare sînt răspunzători toți ceilalți membri ai familiei), ca și eforturile de a-și procura „acțiuni“ de luptători constituie celelalte situații dramatice prin intermediul cărora se întregesc contururile personajelor.

Scenă finală în care apar Francisca Cristian (Vilma), Dinu Ianculescu (Palo), Leopoldina Bălănuță (Katia) și Victoria Gheorghiu (Angela).

Liturgia de la miezul nopții este o piesă demascatoare, în care se simt, în spatele fiecărei situații și replici, oprobiul și dezgustul autorului față de spiritul mic-burghez. S-ar putea spune, pe bună dreptate, că piesa lui Karvas este întrucîtva sumbră, că lasă un gust amar (și aceasta, în primul rînd, în urma faptului că personajele pozitive au o prezență redusă și nu izbutesc, din această cauză, să ofere în piesă o perspectivă luminoasă, optimistă). Nu poți contesta însă că ea invită la meditație, la o participare activă a spectatorului la dezbaterea adusă pe scenă. Pus în scenă de regizorul Mihai Raicu, spectacolul Teatrului „C. Nottara” se remarcă prin ținuta sa sobră și prin claritatea cu care au căpătat viață situațiile dramatice și personajele din piesă. Lîmîtîndu-se la un cadru scenografic sumar (dar nu lipsit de sugestivitate), regizorul și-a îndreptat atenția în transmiterea mesajului mai cu seamă asupra jocului actorilor. Stăpîni pe scenă, interpreții s-au mișcat în voie, urmăriți îndeaproape de fasciculele de lumină ale reflectoarelor care au subliniat cu consecvență accentele dorite de regizor.

Chiril Economu a compus cu artă chipul lui Valentin — acru, ursuz, cu instincte și temeri de avar —, relevînd în primul rînd, ca pe o trăsătură dominantă, lășitatea și apoi eforturile desperante ale acestuia de a-și dovedi sieși și celorlalți, în pofida probelor contrarii, că este un om cinstit. Palo, „creierul rece” al familiei, depozitarul prudenței, care meditează cu mai mult calm asupra salvării sale și a celorlalți, a găsit în Dinu Ianculescu, un interpret inteligent, atent la detalii, care a surprins și redat limpede trăsăturile de esență ale personajului. În interpretarea lui Jean Lorin, trecerile de la atitudinea cinică a lui Marian la stările lui cvasidemnțiale au fost de asemenea bine conduse, echilibrate.

Efortul compoziției (evident, pe alocuri) și ostentația în relevarea trăsăturilor de caracter ale personajului au făcut ca Francisca Cristian să nu ajungă decît la o reușită parțială în interpretarea rolului Vilmei. La un rezultat asemănător a ajuns și Victoria Gheorghiu, a cărei gestică agitată nu s-a dovedit îndeajuns a fi expresia unei corespunzătoare tensiuni lăuntrice, și nici îndeajuns de grăitoare pentru a depăși calitatea unei schițe destul de incerte a Angelei, soția lui Palo.

Diurko și Katia — singurele personaje care aruncă o rază de lumină în această „împărăție a întunericului” — au fost interpretate de Leopoldina Bălănuță și Mihai Dogaru, doi dintre cei mai tineri actori ai teatrului. Aceștia au căutat să releve prospețimea morală a personajelor și capacitatea lor de a se dăruî unei cauze nobile, dar (poate și datorită textului, mai vitreg în ce-i privește) n-au izbutit să ajungă efectiv la vibrația unei poezii tonice, optimiste. În crearea rolului Katiei, Leopoldina Bălănuță ar fi trebuit, credem, să însoțească suavitatea și candoarea ingenuă a primelor ei apariții cu unele trăsături mai ferme, pentru a sugera din vreme, perspectiva evoluției personajului și, în orice caz, pentru a argumenta artistic apariția ei laconic-combativă din final.

Un loc aparte în galeria de tipuri ale piesei lui Karvas îl ocupă locotenentul nazist Brecker. În rezolvarea scenică a acestui personaj, dificultatea de seamă era aceea de a fi inedit (am văzut pe scenă, și mai ales pe ecran, o galerie întregă de personaje similare). Tudorel Popa l-a compus cu subtilitate și efectivă originalitate. Rigid, dar și onctuos, cu mișcări calculate menite să reliefeze automatismul gîndirii personajului; rostindu-și replicile cu voce seacă și aspră, dar alternîndu-le cu afabilitate, împletind zîmbetul disprețuitor, perfid, și aerul de superioritate, cu privirea suspicioasă, interpretul nu a neglijat — pentru a realiza o imagine complexă, cuprinzătoare — să sugereze prin cîteva tușe fine, vestigiile unei sensibilități care alcătuiesc o viață afectivă rudimentară, dar care nu contrazic, ci, dimpotrivă, vin să sublinieze trăsăturile odioase ale chipului lui Brecker. Cele cîteva note satirice din interpretarea sa, reliefînd bravura de paradă, rizibilă, a lui Brecker, au întregit portretul realizat cu adevărată măiestrie.

În general, un spectacol de ținută, care confirmă posibilitățile valoroase ale colectivului Teatrului „C. Nottara”.

Ilie Rusu